

Ποιος φουσκώνει τα μαύρα πανιά του πολέμου στην περιοχή μας;

γράφει ο ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ*

Η αιφνιδιαστική ανακοίνωση πρόωρων προεδρικών και βουλευτικών εκλογών στην Τουρκία για τις 24 Ιουνίου, με μια επιπόλαιη ματιά φαίνεται να δικαιώνει μια προσέγγιση που βλέπει τις στρατηγικές όξυνσης στις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας, ως απόρροια ενός «πολιτικού παιγνίου» της υπεραντιδραστικής κυβέρνησης της γειτονικής χώρας, απλά και μόνο για λόγους «εσωτερικής κατανάλωσης». Δεν λείπουν μάλιστα και οι παρηγορητικές απόψεις που λίγο ως πολύ ισχυρίζονται ότι μόλις ο Ερντογάν καταφέρει εν μέσω εθνικιστικού πυρετού να γίνει ο απόλυτος κυρίαρχος του παιχνιδιού, η ένταση θα βαίνει διαρκώς μειούμενη.

Σε μικρότερο βαθμό και με ανάλογο τρόπο, συχνά αναζητούνται οι ευθύνες της ελληνικής κυβέρνησης και γενικά της Ελλάδας στη γνωστή εθνικιστική ρητορική του ακροδεξιού υπουργού Εθνικής Άμυνας της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ, Π. Καμμένου, ή και στα ανεύθυνα παιχνίδια με τις σημαίες στις ακατοίκητες βραχονησίδες από ομάδες νεαρών.

Ωστόσο, κατά τη γνώμη μας, όσο και αν δεν πρέπει να υποτιμάται, δεν είναι η εθνικιστική ρητορική η οποία μόνη της δημιουργεί εκ του μηδενός και σε κενό, τους κινδύνους για θερμό «πολεμικό επεισόδιο» μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ή και για σοβαρότερη πολεμική εμπλοκή με τραγικές συνέπειες. Συνακόλουθα, την

αποτροπή αυτών των κινδύνων δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να εξασφαλίσει μια γενικόλογη αντι-εθνικιστική, αντιπολεμική και φιλειρηνική ρητορική, από μεριάς των εργατικών και κομμουνιστικών δυνάμεων στις δύο χώρες.

Αντίθετα, απαιτείται μια βαθύτερη συζήτηση για τους υλικούς, αντικειμενικούς όρους που ωθούν σε πολεμικές αναμετρήσεις στην περιοχή, είτε αυτές είναι ήδη σε αιματηρή εξέλιξη (Συρία, Υεμένη), είτε κυφορούνται επικίνδυνα, χωρίς μάλιστα να αποκλείεται η πιθανότητα για εμπλοκή με ακόμη μεγαλύτερη διεθνή διάσταση από αυτή που ήδη υπάρχει.

Τα δρώντα «υποκείμενα», που σχετίζονται με το φούσκωμα των μαύρων πανιών του πολέμου στην περιοχή μας, πρέπει να αναζητηθούν σε *τρία επίπεδα*, εντοπίζοντας παράλληλα τον τρόπο που *διαρθρώνονται* οι μεταξύ τους σχέσεις. Ίσως, το τελευταίο να είναι και το σπουδαιότερο, για να κατανοηθεί η *ταξική φύση και χαρακτηριστικά των πολέμων* που ξεσπούν και να διατυπωθούν σκέψεις για μια αντιπολεμική πάλη από τη σκοπιά των συμφερόντων της εργαζόμενης πλειοψηφίας στην Ελλάδα και όλων των λαών της περιοχής.

Σε ένα πρώτο επίπεδο, οφείλουμε να δούμε την παρόξυνση του πολεμικού κινδύνου στην περιοχή, ως απόρροια του άμεσου *ρόλου στρατιωτικοπολιτικών και οικονομικών οργανισμών των ηγετικών καπιταλιστικών χωρών* (π.χ. ΝΑΤΟ, ΕΕ) ή και των ιδίων απευθείας (ΗΠΑ, Γαλλία, Βρετανία, Ρωσία κ.λπ.), στη βάση της γνωστής

ιμπεριαλιστικής λογικής του «ζωτικού συμφέροντος» τους, όπου γής.

Ο δεύτερος σημαντικός παράγοντας, αφορά το *ρόλο κάθε ξεχωριστού κράτους στην περιοχή*. Αποκρούουμε ως απλουστευτικό και ατεκμηρίωτο τον ισχυρισμό ότι κάθε μικρή ή μεγαλύτερη χώρα της περιοχής και, πιο συγκεκριμένα, οι αστικές τάξεις του έχουν την εξουσία σε αυτές, δρουν απλά ως εξαρτημένα «ενεργούμενα» των πατρώνων τους, χωρίς δική τους βούληση και ιδιαίτερα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα που εντέλει συγκροτούν τη στρατηγική της διατήρησης και επέκτασης της ταξικής, κοινωνικής και πολιτικής κυριαρχίας τους, με τους καλύτερους δυνατούς όρους.

Η τρίτη πλευρά αφορά το *ρόλο των πολυεθνικών τραστ* και ειδικά αυτών που σχετίζονται με την έρευνα, εξόρυξη και εκμετάλλευση των *υδρογονανθράκων* στην περιοχή. Η θέση και ο ρόλος τους, επισημασμένος ήδη με ιδιαίτερο τρόπο στο γνωστό έργο του Λένιν για τον ιμπεριαλισμό, αποδεικνύεται σήμερα ότι έχουν ενισχυθεί καθοριστικά.

Στις αντιθέσεις και πολεμικούς κινδύνους στην περιοχή, ασφαλώς πρέπει να λάβουμε υπόψη μας την αυτοτελή διεθνή διάσταση των γενικότερων ενδοϊμπεριαλιστικών και ενδοκαπιταλιστικών συγκρούσεων. Σε μια εποχή που η καπιταλιστική ανάπτυξη έχει μεν θετικό πρόσημο, αλλά είναι αναμικτή και μάλιστα με πρόβλεψη νέας υποχώρησης σε δύο ή τρία χρόνια, τουλάχιστον για την Ευρώπη, «γαλαντομία» στη μοιρασιά της λείας δεν μπορεί να υπάρξει.

Έχει όμως μεγαλύτερη ακόμη σημασία να επισημάνουμε τους *ειδικούς παράγοντες* στην περιοχή μας και τη σημασία τους.

Η «κατάρρα» για τους λαούς της Μέσης Ανατολής –σε συνθήκες καπιταλιστικής κυριαρχίας και συνακόλουθα άνισης ανάπτυξης και διπλής ληστείας των λαών στις ασθενέστερες χώρες από τις πιο ανεπτυγμένες– είναι τα μεγάλα πετρελικά αποθέματά τους. Με τον ίδιο τρόπο που η «κατάρρα» της Αφρικής και της Νότιας Αμερικής είναι ο τρομακτικός ορυκτός πλούτος τους, όπως και η αφθονία άλλων πρώτων υλών.

Αν λοιπόν υπάρχει κάτι νέο που αφορά άμεσα τα «καθ' ημάς», είναι η *ανακάλυ-*

ψη εκμεταλλεύσιμων πλέον κοιτασμάτων υδρογονανθράκων σε μια ευρύτατη πλέον περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο παράγοντας αυτός είναι που τελικά αποτελεί το «υπόβαθρο», αλλά και το «υλικό σύνδεσμο», των τριών «υποκειμένων» που αναφέρθηκαν προηγούμενα και ωθούν προς μια επικίνδυνη ένταση των ανταγωνισμών, αυξάνοντας τον πολεμικό κίνδυνο.

Από τις αρχές αυτές της χρονιάς ξεκίνησε η άντληση/παραγωγή στο τεράστιο κοιτάσμα Zor (850 δις. κυβικά μέτρα αερίου) στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) της Αιγύπτου. Εξαιρετικά πλούσιο τελικά αποδεικνύεται το αντίστοιχο «οικόπεδο» Λεβιάθαν στο Ισραήλ, μικρότερης απόδοσης η Αφροδίτη στο «οικόπεδο 12» της Κύπρου, ενώ οι ExxonMobil, Total, Eni, Noble και άλλες εταιρείες εξόρυξης, εντατικοποιούν τις έρευνες σε όλα τα «οικόπεδα» σε Αίγυπτο, Κύπρο, Λίβανο και Ισραήλ που έχουν ήδη υπογράψει σχετικά συμβόλαια.

Η ανακάλυψη και παραγωγή υδρογονανθράκων από μόνη της δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον, χωρίς την εξασφάλιση ασφαλών *δρόμων μεταφοράς* και πώλησης στις αγορές που έχουν ζήτηση.

Το παιχνίδι του επικίνδυνου ανταγωνισμού, ως προς την οικονομική πλευρά της αναζήτησης καπιταλιστικής κερδοφορίας, αφορά επομένως ταυτόχρονα τόσο το θέμα της *παραγωγής*, όσο και της *διάθεσης*. Έτσι, μπορεί να είναι η Αίγυπτος (και το Ισραήλ σε μικρότερο βαθμό) που από παραγωγική άποψη καθίσταται «κεντρικός παίκτης» με τα τεράστια αποθέματα, αλλά η Κύπρος (μέτριο κοιτάσμα προς το παρόν) και η Ελλάδα (χωρίς ακόμη θετικά αποτελέσματα), αποκτούν καθοριστική σημασία σε ό,τι αφορά τη μεταφορά, είτε μέσω υποθαλάσσιων αγωγών, είτε στη μορφή του υγροποιημένου αερίου (LNG), μέσω αντίστοιχων σταθμών.

Αυτές οι τέσσερις χώρες έχουν συνδεθεί ήδη μεταξύ τους, όχι χωρίς επιμέρους αντιπαλότητες, αλλά με μια σχετική σταθερότητα, ορίζοντας μάλιστα τα όρια των ΑΟΖ –με απόλυτη συνέχεια– και μάλιστα παρά το γεγονός ότι Τουρκία και Συρία που γειτνιάζουν μαζί τους και έχουν σχετικά συμφέροντα δεν έχουν υπογράψει τη συν-

θήκη που ορίζει κάποιον «οδικό χάρτη» για τα όρια των ΑΟΖ. Τη διεθνή αυτή σύμβαση δεν έχει υπογράψει ούτε το Ισραήλ. Αυτό δείχνει και τη σχετικότητα των αντίστοιχων προβλέψεων που αυτή έχει και τελικά τη σημασία της συμφωνίας με βάση τη «διπραγμάτευση, αν υπάρχουν διαφωνίες» και την «αρχή της καλής πίστης», που επίσης ορίζει.

Αυτή όμως η «καλή πίστη» αποδεικνύεται τελικά πως δεν είναι και αμοιβαία συμφέρουσα. Ο άξονας Ελλάδας-Κύπρου-Ισραήλ-Αιγύπτου πατάει ξεκάθαρα τόσο στην υποστήριξη για γεωστρατηγικούς λόγους από τις ΗΠΑ (όξυνση σχέσεων με Τουρκία, ρόλος Ρωσίας κ.λπ.), όσο και στην καθοριστική ανάγκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αφενός να *διαφοροποιήσει τις αγορές υδρογονανθράκων και αφετέρου να έχει ασφαλή δίοδο* μεταφοράς τους, ανεξάρτητη τόσο από το βόρειο άξονα που πρακτικά ελέγχεται από τη Ρωσία, όσο και από την Τουρκία, η οποία ειδικά μετά το Brexit, καθίσταται μάλλον όχι και τόσο καλοδεχούμενος εταίρος για στενότερη σύνδεση με την ΕΕ. Ας σημειωθεί εδώ ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση προμηθεύεται το 54% του αερίου από τη Ρωσία. Έτσι, μπορεί και να εξηγηθεί η απόλυτη στήριξη από μεριάς της ΕΕ σε ό,τι αφορά τους εναλλακτικούς ενεργειακούς άξονες, αποκλειστικά του σχεδίου για τεράστιο υποθαλάσσιο αγωγό μεταφοράς που να συνδέει Αίγυπτο, Ισραήλ, Κύπρο, Ελλάδα (Κρήτη, Δυτική Ελλάδα, Ιταλία), ύψους 6 δισ. ευρώ, με παράκαμψη της Τουρκίας, αλλά και της «σκοπέλου» της Γάζας και της αραβο-ισραηλινής διένεξης. Από πολλούς το σχέδιο αυτό φαίνεται κυριολεκτικά «μαγικό» για την ΕΕ, ενώ πάνω σε αυτή την πραγματικότητα εδράζονται οι ελπίδες και φιλοδοξίες της αστικής τάξης στην Ελλάδα για αναβάθμιση της θέσης της στην περιοχή και ειδικά απέναντι στην Τουρκία, πόσο μάλλον όταν αυτό το σχέδιο υποστηρίζεται και από τις ΗΠΑ. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην έκθεση συμπερασμάτων της Γενικής Διεύθυνσης Εξωτερικής Πολιτικής της ΕΕ με τίτλο «Energy: A shaping factor for regional stability in the Eastern Mediterranean, 6/2017» ρητά προτείνονται αφενός η «προώθηση της περιφερει-

ακής συνεργασίας, βασισμένης στην υλοποίηση του αγωγού Ισραήλ-Κύπρος-Ελλάδα» και αφετέρου η «πίεση για τη λύση στο χρονίζον κυπριακό πρόβλημα».

Η δεύτερη πλευρά σχετίζεται φυσικά με τη σφοδρή αντίδραση της Τουρκίας η οποία όχι μόνο μένει «εκτός νυμφώνος» με τη διευθέτηση των ΑΟΖ και των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης από τη γνωστή τετράδα χωρών, αλλά ταυτόχρονα απαξιώνεται ο υπάρχων αγωγός αερίου στο έδαφός της. Όλα αυτά μάλιστα τη στιγμή που το φυσικό αέριο αποτελεί το 30% του ενεργειακού μείγματος στη συγκεκριμένη χώρα. Τούτων ὀθεντων, και με σαφή στόχο να αλλάξει το υπάρχον status quo, η Τουρκία επικαλείται την ανάγκη επίλυσης του Κυπριακού και ως εκ τούτου δηλώνει διαφωνία με την εκμετάλλευση της κυπριακής ΑΟΖ αποκλειστικά από τους Ελληνοκυπρίους, ενώ απαντάει στη ρητορική για επέκταση στα 12 ναυτικά μίλια από μεριάς της Ελλάδας, με άσκηση στρατιωτικής πίεσης στην Ελλάδα στο Αιγαίο. Ταυτόχρονα, η «ανθεωρητική» ως προς τις διεθνείς συνθήκες (κυρίως αυτής της Λωζάνης), ρητορική Ερντογάν, επιδιώκει – με άσκηση πίεσης σε όλα τα μέτωπα, από το Αιγαίο ως το Αφρίν της Συρίας – αφενός την ανατροπή της τάσης διαμόρφωσης αρνητικών για αυτήν συσχετισμών στην Ανατολική Μεσόγειο και αφετέρου την επαναδιαπραγμάτευση μετά από σχεδόν 100 χρόνια των πετρελαιοφόρων περιοχών του Κιρκούκ και της Μοσούλης που παραχώρησαν οι Οθωμανοί με αυτή τη συνθήκη.

Σε κάθε περίπτωση, το ζητούμενο είναι η αποκάλυψη του αντιδραστικού χαρακτήρα, η *αποτροπή ενός ενδεχόμενου πολέμου* και γενικά η ανατροπή του επικίνδυνου ανταγωνισμού Ελλάδας-Τουρκίας, που εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους για τους λαούς τους δύο χωρών και γενικά τους λαούς της περιοχής. Κρίκους σε αυτή την προσπάθεια αποτελούν οι πολιτικοί στόχοι για αποχώρηση Ελλάδας και Τουρκίας από ΝΑΤΟ και ΕΕ, η απομάκρυνση των αμερικανικών βάσεων, η μείωση των στρατιωτικών εξοπλισμών στις δύο χώρες και φυσικά η σταθερή θέση εναντίωσης σε κάθε προοπτική αιματοβαμμένης, ιμπεριαλιστικής επανακάραξης των συνόρων. **T**